

Realizem

Beseda je latinskega izvora. Gre za umetnostno in slovstveno smer 19.st. njen namen je čim bolj zvesto predstaviti resničnost, vsakdanje življenje, naravno okolje in družbene razmere. V delih avtorji opazujejo in podrobno opisujejo. Avtor ne želi predstaviti nečesa izjemnega, nevsakdanjega, marveč običajno vsakdanje povprečno. Realizem se je najprej pojavil v filozofiji, šele nato v umetnosti. Razlika realizma od romantike: opazoval in analiziral je stvarnost, prikazoval sodobno družbo. Jezik je bil naraven, pripoved objektivna.

Smeri realizma:

- romantični realizem (romantične prvine)
- objektivni realizem (avtor nepristranski)
- kritični realizem (kritika družbe)
- psihološki realizem (notranji svet človeka)
- impresionistični realizem (čustvene zaznave – jeza, veselje)
- poetični realizem (Kersnik) (snov izbirajo)

Romantičnemu realizmu pravimo tudi obdobje od romantike k realizmu.

To je bila tudi doba čitalništva, kjer so potekale besede (kult. Prireditve).

V tem času se je zelo razvila epika (dobili smo prvi slovenski roman Deseti Brat), tudi dramatika (tragedija – Tugomer); pesništva je bilo malo (S. Gregorčič, A. Aškerc).

Predstavniki:

- Fran Levstik (je naredil literarni program, Od Litije do Čateža, umetna pripovedka – Martin Krpan) **romantični r.**
- Josip Jurčič (Deseti brat, 1866) **romantični r.**
- Simon Jenko (začetnik novele – Tilka, Jeperški učitelj) **romantični r.**
- Fran Erjavec **romantični r.**
- Josip Stritar **romantični r.**
- Simon Gregorčič **romantični r.**
- Janko Kersnik (utemeljitelj – poetična snov) **realizem**
- Ivan Tavčar **realizem**
- Anton Aškerc (balade, romance – vojaški boji) **realizem**

Stopnjevani realizem, ki mu rečemo naturalizem njena predstavnica (ena, edina) je Zofka Kveder.

Moderna

1. Čas: 1899 (Cankar, Erotika; Župančič, Čaša opojnosti)
Do 1918 (konec 1.sv.v., umre I. Cankar)
2. Značilnosti:
 - simbolizem (upor proti realizmu; skrivni pomeni v človeški notranjosti)
 - impresionizem (trenutni vtis iz narave)
 - dekadenca (odpor, zaničevanje, moralna pokvarjenost)
 - pesmi pisane v svobodnem verzu, so svobodnih oblik;
 - v prozi manj razumljiva dela; zvočnost besed, barvitost besed)

Moderno imenujemo tudi nova romantika.

3. Pomen: dosežen je svetovni
4. predstavniki: Josip Murn, Dragotin Kette, Ivan Cankar, Oton Župančič.
Sopotniki moderne: F. S. Finžgar, Fran Milčinski.